

Is-ddeddfau Draenio tir (Cymru)

Cynnwys

Pennod I - Gweinyddu	2
1. Dyfynnu a dechrau.....	2
2. Defnyddio'r Is-ddeddfau.....	2
3. Diffinio a dehongli.....	2
4. Achos trosedd neu adael iddo fe ddigwydd yn fwriadol.....	4
Pennod II – Rheoli dŵr newydd ac unrhyw gynnydd yn y llif neu'r cyfaint	4
5. Rheoli dŵr newydd, newid llif a chyfaint y dŵr.....	4
6. Ymyrryd â llifddorau ac amddiffynfeydd rhag llifogydd a'r llanw.....	5
7. Defnyddio cyrsiau dŵr neu waith rheoli'r llanw.....	5
8. Arllwysfeydd llanwol.....	5
Pennod III – Perygl posibl wrth rwystro dŵr rhag llifo	6
9. Cynnal a chadw glannau cyrsiau dŵr a thir sy'n agored i lifogydd.....	6
10. Gosod adeiladau, pibellau ac ati ar dir sy'n agored i lifogydd.....	6
11. Atgyweirio adeiladau a phethau eraill.....	7
Pennod IV – Gofalu bod glannau cyrsiau dŵr mewn cyflwr da	7
12. Planhigion.....	7
13. Gyrru anifeiliad a cherbydau.....	7
14. Difrod gan anifeiliaid sy'n pori.....	7
Pennod V – Gofynion ychwanegol	8
15. Rheoli anifeiliad.....	8
16. Ymyrryd â swyddogaethau'r awdurdod lleol neu'r bwrdd draenio mewnol...8	8
Pennod VI – Eithriadau	8
17. Gwaith mewn argyfwng.....	8
18. Datblygu cyffredinol sy'n cael ei ganiatáu.....	8
19. Ysgolion a thyrrau sgaffaldwaith and scaffold towers.....	8
Pennod VII – Amodau amrywiol eraill	9
20. Dirwyon.....	9

Is-ddeddfau Draenio tir (Cymru)

Trwy'r pwerau a'r awdurdod sydd wedi'u rhoi iddo yn ôl adran 66 Deddf Draenio Tir 1991, mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf yn sefydlu'r is-ddeddfau canlynol am ei fod o'r farn y bydd eu hangen ar gyfer un o'r dibenion isod neu ragor:

a) gofalu bod y draenio tir yn effeithlon yn ardal y cyngor;

b) cadw trefn ar effeithiau amgylcheddol draenio tir yn ardal y cyngor;

c) gofalu bod trefniadau rheoli perygl llifogydd yn effeithiol yn ôl adran 14A y ddeddf honno;

ch) gofalu bod gwaith sydd wedi'i wneud yn ôl adran 38 neu 39 Deddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010 (llifogydd cysylltiedig neu erydu arfordirol) yn effeithiol.

Pennod I - Gweinyddu

1. Dyfynnu a dechrau

Mae'r is-ddeddfau yma wedi'u cymeradwyo gan Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Amgylchedd a Materion Gwledig, Lesley Griffiths. Is-ddeddfau Draenio Tir [2022] Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf yw eu henw. Byddan nhw'n dechrau ar [dyddiad].

2. Defnyddio'r Is-ddeddfau

Mae'r is-ddeddfau yma'n berthnasol i gyrsiau dŵr cyffredinol yn ardal yr awdurdod lleol sydd wedi'u llunio neu mewn ardal sydd o dan reolaeth y bwrdd draenio mewnol.

3. Diffinio a dehongli

Oni bai am ddiffiniad gwahanol isod neu mewn cyd-destun ar wahân, bydd ystyr geirfa'r is-ddeddfau yma yr un fath â geirfa Deddf Adnoddau Dŵr 1991, Deddf Draenio Tir 1991, Deddf Amgylchedd Cymru 2016 a Deddf Dehongli 1978.

Yn yr is-ddeddfau yma:

Bydd ystyr 'glan', 'draenio', 'corff draenio', 'Bwrdd Draenio Mewnol', 'tir', 'awdurdod lleol' a 'chwrs dŵr cyffredinol' fel sydd wedi'i diffinio yn Neddf Draenio Tir 1991.

"**y ddeddf**" = Deddf Draenio Tir 1991

"**Anifail**" = unrhyw anifail megis adar, ceffylau, gwartheg, defaid, ceirw, geifr, moch, gwyddau neu ieir ond nid pysgod na phobl;

"**Pellter yr is-ddeddfau**" = unrhyw dir sy'n ymestyn o lan cwrs dŵr (o'i fesur yn llorweddol) fel a ganlyn:

(i) lle mae mur neu glawdd, 8 medr o'r terfyn sydd tua'r tir;

(ii) mewn achosion eraill, 8 medr o ben glan y cwrs dŵr;

(iii) unrhyw dir sy'n ymestyn 8 medr yn llorweddol o derfyn allanol ceuffos (i'w fesur oddi wrth ran ehangaf y geuffos honno).

"Adeilad" = unrhyw beth sydd wedi'i adeiladu neu ei osod ac unrhyw ran ohono heb gynnwys offer neu beiriannau sydd ynddo. Mae'n cynnwys ffensys, pyst, peilonau, muriau, glanfeydd, pontydd, llwyfannau llwytho, polion, pontynau, rhagfuriau ac unrhyw beiriant neu ddyfais fecanyddol; unrhyw estyllod, ffugwaith, sgaffaldwaith neu unrhyw beth arall sydd wedi'i lunio neu'n cael ei ddefnyddio i ddibenion cynnal neu fynediad yn ystod gwaith adeiladu. Bydd unrhyw gyfeiriad at adeilad yn cynnwys rhan o adeilad, hefyd.

"Caniatâd yr awdurdod" = caniatâd ysgrifenedig rhywun sydd â statws i'w roi o flaen llaw ar ran yr awdurdod naill ai trwy ebost neu ddogfen ffurfiol, gan gynnwys unrhyw amodau neu gyfyngiadau sy'n berthnasol ym marn yr awdurdod hwnnw.

"Ceuffos" = sianel gaeëdig ar gyfer dŵr ynghyd ag unrhyw adeilad sy'n rhan ohoni megis wal y pen, gollyngfa a sgrîn hidlo sbwriel.

"Clawdd" = twmpath naturiol/gwneud neu unrhyw amddiffynfa arall sydd wedi'i chodi.

"Gwaith amddiffyn rhag llifogydd" = adeiladau a gwaith amddiffyn arall rhag llifogydd y môr, yr afonydd a'r glaw gan gynnwys muriau, clwydi, cloddiau neu ffosydd lliniaru a godwyd neu a ddefnyddir i'r dibenion hynny yn ogystal â thwyni tywod naturiol neu wneud, waliau cadw pridd a muriau a godwyd neu a ddefnyddir i ddiogelu'r tir rhag llifogydd o ganlyniad i lefel uwch dŵr.

"System rhybuddio am lifogydd" = unrhyw beth mae'r awdurdod yn ei ddefnyddio i hel neu gyflwyno gwybodaeth am lifogydd.

"Tir sy'n agored i lifogydd" = tir y bydd dŵr cyrsiau dŵr yn llifo drosto pan fo llifogydd – gan gynnwys ardaloedd lle mae dŵr wedi'i gadw yn ystod llifogydd.

"Rhwydi" = diffiniad fel a ganlyn:

(a) rhwyd ffyn, rhwyd fag neu rwyd gadw;

(b) pob rhwyd sydd wedi'i rhwymo'n dynn trwy angorau a phob rhwyd a dyfais bysgota arall sydd wedi'i rhwymo i'r pridd neu'n sefyll yn ei hunfan trwy ei gosod yno;

(c) pob rhwyd mae'i pherchennog neu rywun arall gydag awdurdod y perchennog wedi'i gadael mewn dyfroedd arfordirol neu fewnol ar gyfer pysgota yn ogystal â phob injan, dyfais, peiriant neu declyn (boed ar wyneb y dŵr neu fel arall) ar gyfer gosod neu ddal rhwyd o'r fath, ei chadw ar waith neu ei chadw yn ei hunfan.

"Preswilydd" = tenant, daliwr trwydded neu unrhyw un arall sydd ar dir neu sydd â hawl i fod yno.

"Pethau, Gwrthrychau, neu sylweddau" = unrhyw beth naturiol neu artiffisial (boed hylif neu solid) megis coed, gwreiddiau coed, canghennau, pren, tuniau, poteli, bocsys, teiars, briciau, cerrig, pridd, weiren a sbwriel.

"Perchennog" = perchennog ystâd yn ôl dehongliad y gyfraith, gan gynnwys preswilydd lle dyw'r perchennog ddim yno.

"Rhywun" = lle bo'n briodol, mae modd i hyn gyfeirio at fwy nag un person, gan gynnwys corff o bersonau sy'n rhan o gorfforaeth neu beidio.

"Amddiffynfa rhag y môr" = unrhyw amddiffynfa artiffisial neu naturiol rhag dyfroedd y môr, megis ucheldir artiffisial neu naturiol (gan gynnwys twyni tywod a chlogwyni) ac unrhyw beth sy'n cael ei godi neu ei ddefnyddio rhag llifogydd y môr neu ddyfroedd y llanw, neu ar gyfer gwagio cyrsiau dŵr yn ddigonol ac eithrio amddiffynfa forwrol mae awdurdod amddiffyn arfordirol, awdurdod lleol, porthladd llywio neu awdurdod cadwraeth yn berchen arni neu'n ei rheoli.

"Gwaith rheoli'r llanw" = fflodiard, loc, llifddor neu unrhyw beth arall sydd wedi'i osod neu'i godi ar gyfer amddiffyn tir rhag llifogydd y môr neu ddyfroedd y llanw.

"Planhigion" = coed, helyg, llwyni, chwyn, gweiriau, cawn, hesg neu dyfiant arall.

"Llong" = pob llong, cwch a bad sydd ar y môr gan gynnwys hofranlongau a drylliau.

"Cwrs dŵr" = pob afon, ffrwd, ffos, sianel a ffordd arall mae dŵr yn llifo trwyddi gan gynnwys sianel unrhyw gwrs dŵr sy'n sych am y tro ond heb gynnwys carthffosydd cyhoeddus yn ôl diffiniadau Deddf Diwydiant Dŵr 1991.

"Glan cwrs dŵr" pob glan, wal, rhagfur neu glawdd sy'n cysylltu â chwrs dŵr neu'n ei gau – i'w mesur rhwng pen a gwaelod y rhan lethrog neu unionsyth.

"Gwaelod cwrs dŵr" tir y bydd dŵr yn llifo drosto fel arfer am ei fod yn rhan o gwrs dŵr.

"Adeilad rheoli dŵr" rhywbeth sy'n gadael i ddŵr lifo i gwrs dŵr, yn rheoli'r llif neu'n effeithio arno, megis llifddor, arafwr, fflodiart, loc, cored, pwmp neu beiriant pwmpio.

4. Achos trosedd neu adael iddo ddigwydd yn fwriadol

Ynglŷn ag unrhyw weithred sydd wedi'i gwahardd neu ei chyfyngu trwy'r is-ddeddfau yma – bydd pawb sydd wedi'i chyflawni, achosi neu adael iddi ddigwydd yn fwriadol yr un mor euog o drosedd.

Pennod II – Rheoli dŵr newydd ac unrhyw gynnydd yn y llif neu'r cyfaint

5. Rheoli dŵr newydd, newid llif a chyfaint y dŵr

(1) Heb effeithio ar adrannau 23 a 25 Deddf Draenio Tir 1991, chaiff neb wneud y canlynol heb ganiatâd yr awdurdod:

(a) cau cwrs dŵr;

(b) gwyro;

(c) rhwystro; neu

(ch) newid; lefel neu gyfeiriad llif y dŵr i gwrs dŵr, trwyddi neu allan ohoni.

(2) Yn yr is-ddeddf yma, ystyr 'newid' yw creu neu estyn cwrs dŵr a dod â dŵr sy'n cynyddu llif neu gyfaint y dŵr yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol mewn unrhyw gwrs dŵr yn ardal yr awdurdod lleol.

(3) Yn yr is-ddeddf yma, ystyr 'rhwystro' yw cau neu lenwi sianel cwrs dŵr ac achosi tagfa dŵr o dan bwa, pont neu sarn mewn unrhyw gwrs dŵr neu ar dir sy'n agored i lifogydd.

6. Ymyrryd â llifddorau ac amddiffynfeydd rhag llifogydd a'r llanw

- (1) Chaiff neb ddefnyddio llifddor, fflodiart, amddiffynfa rhag llifogydd/llanw neu unrhyw ffordd arall o reoli, trefnu a monitro llif y dŵr i gwrs dŵr gyffredinol, trwyddi neu allan ohoni heb ganiatâd yr awdurdod.
- (2) Yn yr is-ddeddf yma, ystyr 'ymyrryd' yw tynnu, difrodi neu symud deunyddiau sy'n rhan o amddiffynfa rhag llifogydd neu'r llanw.

7. Defnyddio cwrs dŵr neu waith rheoli'r llanw

Rhaid i rywun sy'n rheoli:

- (a) llifddor neu fflodiart; neu
- (b) unrhyw ffordd arall o reoli, trefnu neu newid llif y dŵr i gwrs dŵr, trwyddi neu allan ohoni

ddefnyddio, cynnal a chadw'r adeilad neu'r cyfarpar hwnnw mewn cyflwr priodol ac effeithlon er mwyn:

- (a) osgoi llifogydd neu unrhyw brinder yn llif neu gyflenwad y dŵr; a
- (b) gofalu bod system draenio'r tir yn ardal (yr awdurdod lleol/y bwrdd draenio mewnol) yn gweithio'n effeithlon.

8. Arllwysfeydd llanwol

Chaiff neb ddodi na gadael ar flaen traeth unrhyw beth, sylwedd neu blanhigyn sydd â'r modd i beri'r canlynol yn syth neu o ganlyniad i'r llanw:

- (a) rhwystro dŵr rhag llifo trwy lifddor, fflodiart, pibellau arllwysfa, llethrau llanwol neu gyrsiau dŵr blaen traeth o'r fath neu fod yn debygol o wneud hynny;
 - (b) rhwystro llifddorau, fflodiardau neu bibellau arllwysfa o'r fath rhag gweithio neu fod yn debygol o wneud hynny;
 - (c) difrodi llifddorau, fflodiardau neu bibellau arllwysfa o'r fath neu fod yn debygol o wneud hynny.
-

Pennod III – Perygl posibl wrth rwystro dŵr rhag llifo

9. Cynnal a chadw glannau cyrsiau dŵr a thir sy'n agored i lifogydd

(1) Chaiff neb heb ganiatâd yr awdurdod blannu coeden, gadael neu gadw unrhyw beth neu sylwedd, cynnau tân nac ymyrryd â gwaelod a glannau cwrs dŵr o fewn pellter yr is-ddeddfau yma mewn modd sy'n debygol o wneud y canlynol:

- (a) achosi llifogydd;
- (b) rhwystro dŵr rhag llifo;
- (c) difrodi ceuffos, glan cwrs dŵr, gwaith rheoli cwrs dŵr, gwaith rheoli'r llanw neu amddiffynfa rhag y môr;
- (ch) peryglu sefydlogrwydd y rheiny;
- (d) effeithio ar eu ffordd o weithio.

(2) Yn yr is-ddeddf yma:

Ystyr 'ymyrryd' yw codi, tynnu, difrodi neu symud deunyddiau sy'n rhan o amddiffynfa rhag llifogydd/llanw neu waelod/glan cwrs dŵr yn ogystal â chloddi tir neu wneud unrhyw beth arno a/neu ynddo sydd â'r modd i ddifrodi gwaelod/glannau cwrs dŵr.

Ystyr 'cynnau tân' yw gwneud unrhyw beth sydd â'r modd i achosi tân ar dir wrth ymyl cwrs dŵr, lle y mae modd llosgi mawn yng nglannau'r cwrs dŵr neu losgi unrhyw blanhigion sy'n tyfu ar dir sy'n rhan o'r glannau hynny.

Ystyr 'cadw unrhyw beth neu sylwedd' yw gadael, pentyrru neu gadw pethau hylifol a solid gan gynnwys planhigion a thoriadau planhigion.

Mae 'pethau' yn cynnwys llongau a chychod, hefyd.

10. Gosod adeiladau, pibellau ac ati ar dir sy'n agored i lifogydd

(1) Chaiff neb wneud y canlynol heb ganiatâd yr awdurdod:

(a) codi neu adeiladu unrhyw beth:

- (i) mewn cwrs dŵr, arno, o dano neu drosto nac yng nglan/ar lan cwrs dŵr;
- (ii) o fewn pellter yr is-ddeddfau;
- (iii) ar waith rheoli cwrs dŵr, amddiffynfa rhag llifogydd, gwaith rheoli'r llanw neu amddiffynfa rhag y môr;
- (iv) dros unrhyw ran o geuffos neu o fewn pellter yr is-ddeddfau ar bob ochr iddi;

(b) cloddi neu osod twnnel, draen, ceuffos neu unrhyw ffordd arall ar gyfer dŵr mewn cwrs dŵr, arno, o dano neu drosto nac yng nglan/ar lan cwrs dŵr;

mewn modd neu am gyfnod fydd yn difrodi gwaelod/glannau cwrs dŵr neu rwystro dŵr rhag llifo iddo, trwyddo neu mas ohono.

(2) Fydd yr is-ddeddf yma ddim yn berthnasol i unrhyw waith dros dro yn ystod argyfwng.

(3) Yn yr is-ddeddf yma:

Ystyr 'argyfwng' yw sefyllfa sy'n peryglu bywydau neu eiddo.

11. Atgyweirio adeiladau a phethau eraill

Bydd rhywun sydd â rheolaeth dros adeilad, ffens, mur ac ati mewn cwrs dŵr, ceuffos, glan cwrs dŵr, gwaith rheoli llifogydd, gwaith rheoli'r llanw, amddiffynfa rhag y llanw neu'r môr (yn ogystal ag arni, o dani neu drosti) yn eu cadw mewn cyflwr da fel na fydd yn achosi'r canlynol:

- (a) rhwystro'r dŵr rhag llifo i gwrs dŵr, trwyddo neu mas ohono;
- (b) difrodi glan cwrs dŵr, gwaith amddiffyn rhag llifogydd, gwaith rheoli'r llanw neu amddiffynfa rhag y môr;
- (c) peryglu gweithwyr (yr awdurdod lleol/y bwrdd draenio mewnol) neu eu rhwystro rhag diogelu ardal rhag llifogydd

Pennod IV – Gofalu bod glannau cyrsiau dŵr mewn cyflwr da

12. Planhigion

Bydd perchennog neu breswylydd tir mae cwrs dŵr yn llifo trwyddo, tir lle mae amddiffynfa rhag y môr neu dir mae angen i weithwyr yr awdurdod lleol neu'r bwrdd draenio mewnol ei groesi er mwyn cyrraedd manau o'r fath yn cadw trefn ar y planhigion yn ôl pellter yr is-ddeddfau ac yn symud y cyfryw blanhigion o'r cwrs dŵr neu ei lannau yn syth ar ôl eu torri fel fyddan nhw ddim yn rhwystro llif y cwrs dŵr.

13. Gyrru anifeiliaid a cherbydau

Chaiff neb ddefnyddio na gyrru trol/cerbyd ar, tros neu ar hyd gwaith rheoli cwrs dŵr, gwaith diogelu rhag llifogydd, gwaith rheoli'r llanw neu amddiffynfa rhag y môr mewn modd sydd â'r posibilrwydd o ddifrodi'r manau hynny.

14. Difrod gan anifeiliaid sy'n pori

Chaiff neb gadw anifeiliaid, rhoi dŵr iddyn nhw na gadael iddyn nhw bori ar gwrs dŵr, glan neu waelod cwrs dŵr, gwaith diogelu rhag llifogydd neu amddiffynfa rhag y môr heb:

- (a) wneud popeth priodol i osgoi difrodi'r manau hynny;
- (b) roi gwybod i'r awdurdod lleol neu'r bwrdd draenio mewnol cyn gynted ag y bo modd am unrhyw ddifrod o ganlyniad i gadw anifeiliaid, rhoi dŵr iddyn nhw neu adael iddyn nhw bori yno.

Pennod V – Gofynion ychwanegol

15. Rheoli anifeiliaid

Bydd perchennog neu feddiannydd/preswlydd tir mae cwrs dŵr yn llifo trwyddo, tir lle mae amddiffynfa rhag y môr neu dir mae angen i weithwyr yr awdurdod lleol neu'r bwrdd draenio mewnlol ei groesi er mwyn cyrraedd mannau o'r fath yn gofalu y bydd anifeiliaid o dan reolaeth briodol yn ystod unrhyw weithio neu archwilio yno. Os does dim modd eu cadw nhw o dan reolaeth briodol i'r diben hwnnw, rhaid gofalu fyddan nhw ddim yno dros gyfnod y gweithio neu'r archwilio.

16. Ymyrryd â swyddogaethau'r awdurdod lleol neu'r bwrdd draenio mewnlol

Chaiff neb ymyrryd â'r canlynol:

- (a) mynediad i unrhyw dir y bydd angen i weithwyr neu asiantau'r awdurdod lleol neu'r bwrdd draenio mewnlol ei groesi ar gyfer rheoli llifogydd;
- (b) gweithwyr neu asiantau o'r fath wrth gyflawni eu gorchwylion.

Pennod VI – Eithriadau

17. Gwaith mewn argyfwng

Fydd yr is-ddeddfau yma ddim yn berthnasol i unrhyw waith i'w gyflawni mewn argyfwng. Fe fydd rhywun sydd wedi'i eithrio i'r perwyl hwnnw yn rhoi gwybod i'r cyngor trwy lythyr cyn gynted ag y bo modd am natur ac amgylchiadau'r gwaith, yn ogystal â chydymffurfio ag unrhyw gyfarwyddiadau rhesymol y mae modd i'r cyngor eu rhoi iddo yn sgîl hynny.

18. Datblygu cyffredinol sy'n cael ei ganiatáu

Fydd yr is-ddeddfau yma ddim yn berthnasol i unrhyw ddatblygu gan gorff draenio mewn, ar neu o dan gwrs dŵr neu waith draenio tir ar gyfer gwella, cynnal neu atgyweirio cwrs dŵr neu waith o'r fath.

19. Ysgolion a thyrrau sgaffaldwaith

(1) Fydd yr is-ddeddfau yma ddim yn berthnasol i waith lle y bydd angen codi ysgol neu dŵr sgaffaldwaith ('cyfarpar').

(2) I ddibenion y paragraff yma, dyma'r amodau penodol:

- (a) rhaid i'r adeiladwr asesu cyflwr yr afon bob diwrnod gwaith;
- (b) rhaid codi'r cyfarpar bob diwrnod gwaith y bydd angen ei ddefnyddio;

- (c) rhaid symud y cyfarpar ddiwedd pob diwrnod gwaith a'i gadw y tu hwnt i'r afon a'i glannau.

Pennod VII – Amodau amrywiol eraill

20. Dirwyon

Yn ôl adran 66(6) y ddeddf, mae rhaid i bawb sydd wedi'i gael yn euog o weithredu'n groes i'r is-ddeddfau yma neu fethu â chydymffurfio â nhw dalu am bob trosedd ddirwy heb fod dros yr hyn sy'n cael ei bennu o bryd i'w gilydd ar gyfer lefel 5 (£5,000) ar y raddfa sydd wedi'i chrybwyll yn adran 37 Deddf Cyfiawnder Troseddol 1982, yn ogystal â dirwy ychwanegol heb fod dros £40 am bob diwrnod y parhaodd y troseddu neu'r methu ar ôl ei gael yn euog.

Yn ôl adran 66(7) y ddeddf, os yw rhywun wedi gweithredu'n groes i'r is-ddeddfau yma neu fethu â chydymffurfio â nhw, mae modd i'r cyngor (heb effeithio ar unrhyw weithdrefn sy'n mynd rhagddi yn ôl adran 66(6) y ddeddf) wneud unrhyw beth y bydd ei angen i gywiro effaith y troseddu neu'r methu yn ogystal â mynnu i'r sawl o dan sylw dalu costau rhesymol sydd wedi deillio o hynny.